CZU:811.135.1’36’373:27-23
https://doi.org/10.52505/filomod.2022.16.12

PARTICULARITĂȚI LEXICO-GRAMATICALE ALE TEXTULUI IMNOGRAFIC ORTODOX

Ecaterina BRĂGUȚĂ

ORCID: https://orcid.org/0000-0002-3999-8985
Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu”, Chișinău

Lexico-Grammatical Peculiarities of the Orthodox Hymnographic Text

Abstract. *Analyzing the achievements of Romanian philologists in the study of the religious text, we find an impressive number of works that reflect the features of the biblical text, given that it is the founding text in the Orthodox cult, of the liturgical texts, and the hymnographic text has a weak representation in the current research. Thus, in this article, we propose to specify the lexical-grammatical peculiarities of the Orthodox hymnographic text, summarizing ourselves to a single type of text – the akathist, particularities which, for the most part, are common to other types of religious text, but also present features specific in relation to them.*

Keywords**:** *religious text, Orthodox hymnography, akathist, grammatical peculiarities, archaisms, absolute superlative, deverbal nouns.*

Rezumat. *Analizând realizările filologilor români în studiul textului religios, constatăm un număr impunător de lucrări care reflectă trăsăturile textului biblic, dat fiind că este textul fondator în cultul ortodox, ale textelor liturgice (Molitfelnic, Evangheliar), iar textul imnografic este puțin reprezentat în cercetările actuale. Astfel, ne propunem în articolul curent să specificăm particularitățile lexico-gramaticale ale textului imnografic ortodox, rezumându-ne la un singur tip de text – acatistul, particularități care, în mare parte, sunt comune și altor tipuri de text religios, însă prezintă și trăsături specifice în raport cu ele.*

Cuvinte-cheie**:** *text religios, imnografie ortodoxă, acatist, particularități gramaticale, arhaisme, superlativul absolut, substantive deverbale.*

Cercetările lingvistice din ultimele două decenii sunt marcate de o revigorare a interesului științific față de textele religioase, după o perioadă

în care au fost marginalizate, ca urmare a realităților socio-politice instaurate în spațiul socialist în secolul al XX-lea. Deși studiul textului religios se bucură de un interes lingvistic sporit, imnografia ortodoxă nu a fost cercetată în mod suficient (luând în considerație și volumul acestui gen religios).

În ceea ce privește acatistul (imn religios ortodox în cinstea lui Dumnezeu, a Fecioarei Maria și a altor sfinți, care se cântă stând în picioare, având o structură fixă: 24 de strofe, adică 12 icoase și 12 condace dispuse alternativ), s-au înregistrat mai multe încercări de a le aborda din diverse perspective, a se vedea: Moisiuc Ilie. *Acatistul – structuri poetico-stilistice*; Condrea I. *Acatiste publicate în Tipografia Eparhială de la Chișinău*; Gherasim A. *Superlativul excepției – procedeu gramatical și afectiv în textele acatistelor*; Cemârtan C. *Influența slavonă asupra lexicului românesc din „Slujba și acatistul cuviosului Serafim din Sarov*"; Oglindă E. *Particularități gramaticale ale textelor unor acatiste*; Manolii A. *Invocarea numelor proprii biblice în „Acafistul Acoperământului Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu*" (1913); Antoci C. *Funcția comunicativă a adresărilor în acatiste* etc., însă aspectele cercetate sunt foarte înguste și se raportează la cazuri particulare de acatiste.

În general, particularitățile gramaticale și lexicale ale textului religios, pe care le vom aborda și în lucrarea curentă, au fost reflectate într-o serie de lucrări ale lingviștilor români. Gh. Chivu (Chivu, 1997), A.-M. Bărbuleanu (Bărbuleanu, 2013) au analizat particularitățile lexico-gramaticale ale textului religios ortodox, C.-E. Peică (Peică, 2015) a reflectat particularitățile de ordin morfosintactic ale textului biblic, D.-L.Teleoacă (Teleoacă, 2017) a realizat o cercetare, reliefând diferențele între textul religios ortodox și catolic. La Chișinău au fost publicate numeroase articole care evidențiază trăsăturile lexico-gramaticale ale textelor religioase dintr-o secțiune cronologică distinctă, și anume cele apărute la Tipografia Exarhicească de la Chișinău în primele două decenii ale secolului al XX-lea: E. Oglindă. *Particularități de ordin semantico-gramatical ale textului „Evangheliei*" (1912); *Particularităţi gramaticale ale textelor unor acatiste*; C. Cemârtan. *Limba textelor religioase publicate la Tipografia Exarhicească din Chişinău*: *particularităţi sintactice*; M. Butuc. *Particularităţi lingvistice ale „Acatistului Preasfintei Stăpânei noastre Născătoarei de Dumnezeu*, *bucuria tuturor scârbiţilor*", *tipărit în anul 1909 la Chişinău* ș.a.

Analizând realizările filologilor români, constatăm o reflectare bogată în studii a trăsăturilor textului biblic, dat fiind că este textul fondator în cultul ortodox, a textelor liturgice (Molitfelnic, Evangheliar), iar textul imnografic este puțin reprezentat în cercetările actuale. Astfel, ne propunem să specificăm particularitățile lexico-gramaticale ale textului imnografic ortodox, rezumându-ne la un singur tip de text – acatistul, particularități care, în mare parte, sunt

comune și altor tipuri de text religios, însă prezintă și trăsături specifice în raport cu ele.

Particularități ortografice

Substantivele care desemnează numele divinității, ale sfinților se ortografiază cu majusculă: „*O*, *Preasfântă … Treime*: *Părinte și Fiule și Duhule Sfinte*, *Unule adevăratul Dumnezeu și Făcătorul nostru*…” (Ac. Preasfintei Treimi), „*Iisuse*, *Păstorul meu*, *nu mă pierde*” (Ac. Domnului Iisus Hristos), „*Vino Maica Mielului și a Păstorului*…” (Ac. Întâmpinării Domnului), „*Zid ești credincioșilor*, *Născătoare de Dumnezeu*, *Fecioară*” (Ac. Adormirii Maicii Domnului), „*Bucură-te*, *Sfântă Pruncă*, *primită în Biserică cu mare cinste*” (Ac. Intrării Maicii Domnului în Biserică), „*Apostolii te-au preamărit*, *soborul ierarhilor și al cuvioșilor și ceata sfintelor femei te-au lăudat*, *Înaintemergătorul și cu Teologul s-au închinat*” (Ac. Acoperământului Maicii Domnului); „*Bucură-te*, *purtător al numelui Marelui Mucenic Dimitrie*;//*Bucură-te*, *următor al râvnei sfinte a Izvorâtorului de mir*” (Ac. Sf. Mc. Dimitrie). Prin extinderea acestui principiu se ortografiază cu majuscule și pronumele personale/nepersonale atât la forma accentuată cât și la forma neaccentuată care substituie numele lui Hristos: „*Bucură-te că El te-a încununat frumos*” (Ac. Sf. Cuv. Alexie), „*Slavă Ție*, *Lumină din Lumină*” (Ac. Botezului Domnului).

Particularități morfologice

Substantivul. În sfera numelui atestăm o serie de fenomene care marchează arhaicitatea textului imnografic în raport cu textul laic: forme flexionare arhaice, forme etimologice arhaice.

a) Consemnăm ***abundența substantivelor de gen masculin care formează vocativul în -e:*** „*Tu*, *Doamne*, *ai ales*…”, „*îți aducem*, *Stăpâne*, *cântare de mulțumire*” (Ac. Nașterii Domnului Iisus Hristos), „*Împărate Preasfânt*” (*ibidem*), „*Bucură-te*, *cuvioase*”, „*Dăruiește*, *Părinte*” (Ac. Sf. Cuv. Antipa de la Calapodești);

b) ***marcarea cazuală a tuturor termenilor sintagmei în vocativ:*** „*Împărate Sfinte*” (Ac. Buneivestiri), „*O*, *Preadulce și Preabunule Iisuse*” (Ac. Nașterii Domnului Iisus Hristos); *Acatistul Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu* „*Potirul nesecat*”;

c) ***forme etimologice arhaice***, cum ar fi *pustie* față de varianta actuală *pustiu*: „*Bucură-te*, *lumânare nestinsă prin rugăciune*, *în pustie strălucind*” (Ac. Sf. Serafim de Sarov); *prooroc* față de *proroc*: „*Înger viețuind în trup te-ai arătat*, *proorocule*, *prin râvna pentru Dumnezeu*” (Ac. Sf. Ilie); forma de plural *suspinuri*: „*și cu suspinurile tale cele din adânc*, *spre însutite osteneli o ai făcut roditoare*” (Ac. Sf. Stelian); utilizarea formelor de plural pentru substantivele care în limbajul actual se atestă doar la singular (cf. *sângiuiri*, *mile*, *ceruri*): „*Cu roșeala sângiuirilor tale vopsindu-ți haina pătimirii*” (Ac. Sf. Mc. Sebastian), „*Muntele Athosului propovăduiește milele și*

minunile Tale” (Ac. Maicii Domnului „Grabnic Ascultătoare”), „*Iisuse*, *Cel ce ai şezut pe cerurile cerurilor*, *în veci să fie cuvântul Tău în inimile noastre*” (Ac. Înălţării Domnului).

În textele acatistelor prezența substantivelor deverbale este una impunătoare, cele mai multe fiind forme de infinitiv lung şi substantive formate cu sufixul de agent *-tor*/*-toare*. În primul rând, acest fapt denotă o afinitate cu particularitățile limbii române arhaice. Totodată, solicitarea pentru deverbale în textul imnografic este determinată de polifuncționalitatea lor (aceste substantive răspund necesităților de economie verbală, conferă plasticitate şi poeticitate frazei, participă la procesele de textualizare, asigură melodicitatea proprie unui text cantabil). Deverbalele sunt utilizate la toate nivelurile de structurare a acatistului, dar în mod special la nivelul hairetismelor: „*Bucură-te*, *mângâierea săracilor*;//*Bucură-te*, *apărătoarea bătrânilor*” (Ac. Sf. Ecaterina), „*Bucură-te*, *îndreptătorul credinței*;// *Bucură-te*, *ajutătorul celor necăjiți*” (Ac. Sf. Spiridon), „*Bucură-te*, *desfătarea maicii tale iubitoare*” (Ac. Sf. Filoteea).

Diversitatea şi multitudinea deverbalelor din textul imnografic conturează o altă particularitate a acestui tip de text, în speță, abundența vocativelor, or imnul este o invocare solemnă a divinității, a unui sfânt, a unei entități angelige. O parte considerabilă a deverbalelor din acatiste sunt la cazul vocativ, situându-se în proximitatea imperativelor din blocul de hairetisme, după cum se observă uşor din exemplele de mai sus.

Utilizarea unor tipare clișeizate de genitive cu valoare de superlativ nuanțează caracterul arhaic al acatistului, or acest tipar „exista în latina arhaică, fiind frecvent în latina biblică” (Teleoacă, 2017, p.154). Imnografia preia prin relațiile de intertextualitate structuri genitivale cu valoare de superlativ absolut comune textului religios în ansamblu precum: *Răsăritule al Răsăriturilor*: „Vrând să mântuieşti lumea, Răsăritule al răsăriturilor” (Ac. Domnului Iisus Hristos). În general, structurile genitivale sunt foarte frecvente în acatiste, contribuind la edificarea tezaurului figurativ al imnelor respective: „*candelă a purității*”, „*locaș al virtuților*”, „*scăldătoarea vindecărilor*”, „*dezlegarea suferințelor*” (Ac. Sf. Nectarie), „*trâmbița adevărului*”, „*chitara cuvântării de Dumnezeu*” (Ac. Sf. Tecla). Totodată, se observă predilecția pentru utilizarea genitivului pentru determinările ce indică locuri geografice: „*pe muntele Taborului*” (Ac. Schimbării la Față), „*Bucură-te*, *cel ce din Cana Galileii împreună cu Domnul ai fost*” (Ac. Sf. Ap. Simon Zilotul).

În textul imnografic se atestă o serie de ***construcții substantivale perifrastice*** specifice textului religios în ansamblu: *purtare de grijă*, *facere de bine*:

„*Văzând această purtare de grijă a lui Dumnezeu pentru tine*, *îți cântăm*” (Ac. Sf. Cuv. Ambrozie de la Optina); „*în boli tămăduitoare*, *fără împuţinare primind faceri de bine de la chipul tău cel de minuni făcător*” (Ac. Maicii Domnului „Grabnic Ascultătoare”).

Adjectivul. Din ansamblul particularităților morfologice din sfera adjectivului se remarcă frecvența superlativului. Superlativul absolut în textul acatistelor este redat printr-o diversitate de procedee lexicale și lexico-gramaticale:

● Afixoidul *mult*: „*Ritorii cei mult vorbitori nu se pricep cu ce cuvinte să mângâie pe cei necăjiţi*” (Ac. Maicii Domnului „Bucuria tuturor celor necăjiți”);

● Prefixul *prea* (înregistrează o recurență frecventă) – „*ca un soare prea frumos ai răsărit și noaptea întristărilor ai risipit*” (Ac. Nașterii Maicii Domnului), „*Bucură-te*, *floarea darurilor cea preaalească*”, „*Bucură-te*, *Fecioară*, *preasfântă și preafrumoasă*”, „*Bucură-te*, *ușa raiului celui preasfințit*”, „*Bucură-te*, *porumbiță de aur cu totul preastrălucită*”, „*Bucură-te*, *Împărătească*, *preamilostivă și preafolositoare*”, „*Bucură-te*, *porumbiță de aur cu totul preastrălucită*” (*ibidem*).

● Prefixul *atot-* (*cu totul*/ *întru tot*/ *de tot*) „*Bucură-te*, *porumbiță de aur cu totul preastrălucită*” (Ac. Nașterii Maicii Domnului), „*atotbună*” (Ac. Maicii Domnului „Grabnic Ascultătoare”).

● O valoare intensivă este exprimată de *structurile cu derivate negative*: „*Iar tu*, *ca Ceea ce ai putere nebiruită*” (Ac. Acoperământului Maicii Domnului); „*s-a umplut de nespusă bucurie*”, „*Primește*, *cinstite bătrâne*, *pe Domnul tău*, *primește vistieria cea nesecată și puterea cea neajunsă*”, „*ne-ai răsărit lumina cea neînserată*” (Ac. Întâmpinării Domnului).

Pronumele. Textul imnografic reprezentat de acatist, asemenea altor tipuri de text religos, se remarcă prin frecvența pronumelui demonstrativ *cel* – element intercalat (cu întrebuințare practic generalizată) între adjectiv și substantiv: „*Iisuse*, *puterea cea nebiruită*;//*Iisuse*, *mila cea fără de sfârșit*;// *Iisuse*, *frumusețea cea prealuminată*;//*Iisuse*, *dragostea cea nebiruită*” (Ac. Domnului nostru Iisus Hristos); „*Bucură-te*, *încăperea lui Dumnezeu celui neîncăput*” (Ac. Buneivestiri), „*Bucură-te*, *nădejdea bunătăților celor veșnice*” (*ibidem*), „*umple de bucurie și de veselie inima noastră cea întristată*” (Ac. Maicii Domnului „Bucuria tuturor celor necăjiți), „*Bucură-te*, *Ceea ce ne scapi de foametea cea duhovnicească și trupească*, *hrănindu-ne cu pâinea vieții*” (Ac. Acoperământului Maicii Domnului).

Acatistul face uz de forma arhaică a pronumelui *dânsul*, formă care substituie un nume [+ uman] (1), [+ divin] (2), dar și nume [non-animate] (3):

(1) „*Auzit-am pe Vasile acela grăind și înaintea tuturor spunând minunile tale pe care le-ai făcut cu dânsul*, *părinte*” (Ac. Sf. Nicolae).

(2) „*Bucură-te*, *stăruitor grabnic către Dânsul*” (Ac. Sf. Mina), „*Bucură-te*, *că pentru Dânsul sângele a-ţi vărsa ai dorit*” (Ac. Sf. M. Mc. Dimitrie).

(3) „*însă cu înţelepciunea cea dată ţie de sus*, *pricepând măiestriile lui*, *ai rămas cu darul lui Dumnezeu neprins de dânsele*, *cântând*: *Aliluia!*” (*ibidem*).

Prezența pronumelui de întărire este un alt indiciu al arhaicității voit imprimate acestui tip de text: „*Sfânt eşti Doamne Dumnezeul nostru*, *pe Care toţi cei curaţi cu inima Te vor vedea precum eşti şi Te vor cunoaşte precum Tu Însuţi îi cunoşti pe ei*” (Ac. Sf. Treimi).

Verbul. Marca distinctivă a textului-acatist este imperativul verbului *a se bucura* (Bucură-te/Bucurați-vă) plasat la începutul fiecărui vers al blocului de hairetisme, precum și al refrenului: „*Bucură-te*, *slava Bisericii*;//*Bucură-te*, *mândria Eghinei*” (Ac. Sf. Nectarie); „*Bucurați-vă*, *Sfinților toți*, *rugători fierbinți către Dumnezeu*, *pentru toată lumea*” (Ac. Tuturor Sfinților). Mai rar, în unele acatiste închinate Domnului Iisus Hristos, verbul *a se bucura* este substituit de alte lexeme tot la imperativ: *a veni* (Vino – *Acatistul Întâmpinării Domnului*; *Acatistul Preasfântului și de viață Făcătorului Duh*), *a povățui* (Povățuiește – *Acatistul Maicii Domnului* „*Povățuitoarea copiilor*”).

Prepoziția. Frecvența prepozițiilor arhaice *întru*, *dintru* este proprie ansamblului de texte-acatiste. „*Bucură-te*, *că pe colina neprihăniților ai viețuit întru nevoință*” (Ac. Sf. Efrem cel Nou), „*și întru tine L-ai încăput*” (Ac. Nașterii Maicii Domnului); „*Pentru unele ca aceste daruri*, *dintru smerenia inimii strigă către Dumnezeu*: *Aliluia!*” (Ac. Sf. Efrem cel Nou). Este utilizată prepoziția compusă: *fără de* „*fără de număr*”, „*fără de încetare*”, „*fără de prihană*”, „*fără de leac*” (*ibidem*). Prepoziția *spre* este utilizată cu sensul „către”: „*Bucură-te*, *că*, *prin smerenia ta*, *spre tine Domnul a căutat*”, dar și cu sensul „pentru”: „*Bucură-te*, *dumnezeiască Pruncă Maria*, *care astăzi te-ai născut spre bucuria și mântuirea a toată lumea*” (Ac. Nașterii Maicii Domnului).

Topica. În textul acatistelor, la fel ca și în alte tipuri de text religios este frecventă postpoziția auxiliarului la modul indicativ trecut: „*răsărit-ai din Fecioară*” (Ac. Domnului Iisus Hristos), „*Steaua cea cu dumnezeiască mergere văzând-o înțelepții*, *mers-au pe urma luminii ei*”, „*gonit-ai întunericul minciunii*” (Ac. Buneivestiri), „*auzit-a orbul*” (Ac. Domnului Iisus Hristos). Numeroase exemple conțin intercalat pronumele aton în această structură: „*adusu-te-ai pe tine lui Dumnezeu*” (Ac. Nașterii Maicii Domnului)., „*lăsatu-l-au pe Irod ca pe un mincinos*” (Ac. Buneivestiri). O altă particularitate ar fi antepunerea cliticului la forma de imperativ: „*și mă auzi*” (Ac. Domnului Iisus Hristos).

În general, textul acatist este caracterizat de topica indirectă, E. Oglindă remarcând afinitatea cu tiparul latin „se imită structura propoziției din limba de origine – latina – în care predicatul ocupă poziția finală” (Oglindă,

2017, p. 100): „*David Proorocul și împăratul după cuviință se bucură că din neamul lui pe pământ vlăstar preasfânt a răsărit*” (Ac. Nașterii Maicii Domnului); „*Bucură-te*, *că*, *prin smerenia ta*, *spre tine Domnul a căutat*” (*ibidem*), „*Slavă Ție*, *că prin botezul Tău în Iordan*, *toată lumea ai luminat*” (Ac. Botezului Domnului).

Particularități sintactice

Apoziții. Acatistele abundă în apoziții desfășurate prin care sunt redate calități ale entității invocate: „*Mielușeaua lui Dumnezeu*, *curată*, *porumbiță neîntinată*, *cortul lui Dumnezeu cel neîncăpător*, *sfințenia slavei*, *prăznuind petrecerea ta*, *Sfântă Pruncă*, *întu cele ce nimenea nu intră*, *astăzi ne veselim cu fecioarele*…” (Ac. Nașterii Maicii Domnului), „*Împăratule cel Preaveșnic*, *Mângâietorule cel adevărat*, *Hristoase*, *curățește-ne pe noi*” (Ac. Domnului Iisus Hristos).

Elipsa predicatului se atestă în exemple precum: „*Slavă Ție*, *Povățuitorul celor rătăciți*”, „*Slavă Ție*, *Mântuitorul lumii*,//*Slavă Ție*, *Sfărâmătorul Demonilor*”, „*Slavă Ție*, *dulceața inimilor noastre*”, „*Slavă Ție*, *Ipostasul înțelepciunii lui Dumnezeu*”, „*Slavă Ție*, *pierzătorul răutății*” (Ac. Domnului Iisus Hristos).

De asemenea, la nivelul topicii consemnăm prezența structurilor dispuse simetric la nivelul propoziției: „*veseliți-vă popoare și vă bucurați*” (Ac. Nașterii Maicii Domnului), „*Bucurați-vă și vă veseliți*” (Ac. Sf. Brâncoveni).

Dativul adnominal reprezintă un tipar cu o utilizare frecventă în textul imnografic, „consemnat sporadic în cadrul discursiv catihetic, cunoaște numeroase ocurențe în textele de rugăciune, actualizându-se inclusiv prin structuri dativale în lanț (Teleoacă, 2007, p.154), observație care este probată și de acatiste, unde aceste structuri se înlănțuie în desfășurarea unui bloc de hairetisme: „*Bucură-te*, *celor jigniți grabnică protectoare*;//*Bucură-te*, *celor săraci mângâiere*;//*Bucură-te*, *celor certați împăcare*;//*Bucură-te*, *celor judecați pe nedrept apărătoare*;…//*Bucură-te*, *celor fără casă adăspostire*;//*Bucură-te*, *tuturor celor ce te cheamă în ajutor ocrotire*” (Ac. Sf. Matrona), dar și în structurile facultative ale acatistelor, cum sunt rugăciunile inserate la sfârșit:

„*O*, *Preasfântă Născătoare de Dumnezeu* […] *îmbrăcăminte celor goi*, *sănătate celor bolnavi*, *izbăvire celor robiți*; *liniște celor de pe mare*, *liman bun celor înviforați*, *povățuitoare neostenită celor rătăciți*, *mergere ușoară celor călători*, *odihnă bună celor osteniți*, *acoperământ și scăpare celor asupriți*; *nădejde celor fără de nădejde*, *ajutătoare celor lipsiți*; *celor săraci bogăție neîmputinată*, *celor întristați de-a pururea mângâiere*, *celor pe care nu-i iubește nimeni iubire cu smerenie*; *celor păcătoși mântuire*

către Dumnezeu; *tuturor creştinilor îngrădire tare*, *ajutătoare nebiruită şi folositoare*" (Rugăciune, Ac. Buneivestiri).

Acest pasaj extins, de o plasticitate deosebită conturează potretul acţional al Maicii Domnului pe direcţia particular – general (*celor … – tuturor*).

Particularităţile gramaticale individualizează limbajul textului imnografic în raport cu varianta laică actuală a limbii române. Acestea sunt susţinute de un vocabular specific (arhaisme lexicale şi semantice), care, alături de terminologia proprie discursului religios, subliniază caracterul conservator al textului religios.

Particularităţi lexicale

Arhaisme. Vom reda o serie de exemple de arhaisme proprii acatistelor care susţin individualitatea textelor-acatiste. Atestăm prezenţa pronumelor şi adverbelor în varianta învechită: pronumele negativ *nimenea* „*întru cele ce nimenea nu intră*, *astăzi ne veselim cu fecioarele*" (Ac. Naşterii Maicii Domnului), adverbul *atuncea* „*Iisuse*, *dorirea mea*, *nu mă ruşina pe mine atuncea*" (Ac. Domnului Iisus Hristos).

Arhaisme semantice: *a ferici* „a slăvi", *străin* „neobişnuit/deosebit", *umilinţă* „smerenie", *a căuta* „a privi", *a sili* „a se strădui/a depune efort", *a pierde* „a distruge":

Cf.: „iar credincioşii o *fericesc* pururea" (Ac. Naşterii Maicii Domnului); „*străină* este naşterea ta, *străin* este chipul naşterii tale, *străine* şi preaslăvite sunt toate ale tale" (*ibidem*); „ca să cântăm Ţie cu *umilinţă*" (Ac. Domnului Iisus Hristos); „prin smerenia ta, Domnul *a căutat* spre tine" (Ac. Naşterii Maicii Domnului); „*Siliţi-vă* să-L întâmpinaţi pe Dânsul şi cu buze neîntinate să-I cântăm" (Ac. Botezului Domnului). „Păstorul meu, *nu* mă *pierde* pe mine" (Ac. Domnului Iisus Hristos).

Arhaisme lexicale:

Cf.: „Bucură-te, că cele cinci *slove* ale numelui tău pe unele din darurile tale le-a arătat" (Ac. Naşterii Maicii Domnului); „Bucură-te, că tu cu fecioria şi cu proorocia *ai covârşit*-o pe Mariam"; „Bucură-te, că Sfinţii tăi Părinţi astăzi iau roada *făgăduinţei*"; „Bucură-te că în Sfânta Sfintelor se pregăteşte azi *sălăşluirea* ta"; „Bucură-te, *vistierie* preacurată a înţelepciunii" (Ac. Naşterii Maicii Domnului); „Bucură-te, adâncime, care nu te poţi vedea *lesne*" (Ac. Buneivestiri); „Iisuse, ridică *fărădelegile* mele"; „Iisuse, ajutătorul celor *osteniţi*" (Ac. Domnului Iisus Hristos); Văzând străină şi preaslăvită Naşterea Ta ce s-a *săvârşit* în peşteră" (Ac. Naşterii Domnului Iisus Hristos); „şi pe toate cu înţelepciune le *tocmeşte*" (*ibidem*); „calea cea îngustă a nevoinţelor şi *ostenelilor*"; „calea…ai urmat-o din *pruncie*"; „când cetele celor *potrivnici* credinţei ameninţau Basarabia" (Ac. Sf. Dionisie Erhan).

Reliefarea particularităților gramaticale enumerate *supra* prezintă o apropiere de varianta arhaică a limbii, în dezacord cu normele actuale ale limbii române. Acestea, alături de arhaismele lexicale și semantice inerente textului religios, demonstrează specificitatea limbajului religios în raport cu cel laic, funcționând ca o variantă paralelă, independentă, în care formele arhaice sunt tolerate. Iar frecvența lor ne conduce către constatarea de a le considera drept caracteristici generalizate ale textului-acatist, menținându-se carcaterul conservator și arhaic în mod intenționat și asumat.

Referințe bibliografice:

1. ANTOCI, Cristina. Funcția comunicativă a adresărilor în acatiste. În: *Norma limbii literare între tradiţie şi inovaţie*. *Materialele simpozionuliui ştiinţific cu participare internaţională*. Chișinău, 19 mai 2017, p. 107-111.
2. BĂRBULEANU (TERECHE), Ana-Maria. *Limbajul religios românesc actual*. Craiova: Editura Universitaria, 2013, 238 p.
3. CEMÂRTAN, Claudia. Influența slavonă asupra lexicului românesc din „Slujba și acatistul cuviosului Serafim din Sarov". În: *Conferința „Integrare prin cercetare și inovare*". Chișinău, 9-10 noiembrie 2017, p. 18-21.
4. CHIVU, Gheorghe. *Civilizație și cultură*. *Considerații asupra limbajului bisericesc actual*. București: Editura Academiei Române, 1997.
5. CONDREA, Iraida. Acatiste publicate în Tipografia Eparhială de la Chișinău. În: *Limba Română*. 2019, nr. 2 (252), p. 292-300.
6. GHERASIM, Alexandra. Superlativul excepției – procedeu gramatical și afectiv în textele acatistelor. În: *Integrare prin cercetare și inovare*. Chișinău: CEP USM, 2017, p. 25-29.
7. MANOLII, Adela. Invocarea numelor proprii biblice în „Acafistul Acoperământului Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu" (1913). În: *Norma limbii literare între tradiţie şi inovaţie*. *Materialele simpozionuliui ştiinţific cu participare internaţională*. Chișinău, 19 mai 2017, p. 140-144.
8. OGLINDĂ, Emilia. Particularități gramaticale ale textelor unor acatiste. În: *Limba Română*. 2017, nr. 4 (240), p. 96-103.
9. MOISIUC, Ilie. Acatistul – structuri poetico-stilistice. Rugăciunea și întâlnirea în interval. În: *Text şi discurs religios I*. Iași: Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza, 2009, p. 311-319.
10. PEICĂ, Cipriana-Elena. Note asupra discursului religios din perspectivă morfosintactică. În: *Revistă de lingvistică și cultură românească*. 2015, nr. 6.
11. TELEOACĂ, Dana-Luminița. *Limbajul bisericesc actual între tradiție și modernitate*. București: Editura Universității din București, 2017, 409 p.

Notă: Articolul a fost realizat în cadrul proiectului de cercetare 20.80009.1606.01 *Valorificarea ştiinţifică a patrimoniului lingvistic naţional în contextul integrării europene*, Institutul de Filologie Română „B. P.-Hasdeu".